

Högskolelagen (1992:1434)

SFS 1992:1434

Ändringar införda till och med SFS 2006:173.

- 1 kap. Inledande bestämmelser
- 2 kap. De statliga högskolornas organisation
- 3 kap. Professorer och andra lärare
- 4 kap. Studenterna
- 5 kap. Särskilda föreskrifter
- Övergångsbestämmelser

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § I denna lag ges bestämmelser om universitet och högskolor under statligt, kommunalt eller landstingskommunalt huvudmannaskap.

Vad som i fortsättningen sägs om högskolor avser både universitet och högskolor, om inte något annat anges särskilt.

2 § Staten skall som huvudman anordna högskolor för utbildning som vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet, och forskning och konstnärligt utvecklingsarbete samt annat utvecklingsarbete. Högskolorna skall också samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet. (Lag 1996:1392)

3 § Verksamheten skall bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

3 a § I högskolornas verksamhet skall vetenskapens trovärdighet och god forskningssed värnas. (Lag 2000:1370)

4 § Verksamheten skall avpassas så att en hög kvalitet nås, såväl i utbildningen som i forskningen och det konstnärliga utvecklingsarbetet. De tillgängliga resurserna skall utnyttjas effektivt för att hålla en hög kvalitet i verksamheten.

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenterna. (Lag 2000:260)

4a § Studenterna skall ha rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna. Högskolorna skall verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. (Lag 2000:260)

5 § Högskolorna skall i sin verksamhet främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa.

I högskolornas verksamhet skall jämställdhet mellan kvinnor och män alltid iakttas och främjas.

Högskolorna bör vidare i sin verksamhet främja förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden.

Högskolorna skall också aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan.

5 a § I lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan finns bestämmelser om att högskolorna inom ramen för sin verksamhet skall bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter för studenter och sökande oavsett könstillhörighet, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. (Lag 2003:312)

6 § För forskningen skall som allmänna principer gälla att forskningsproblem får fritt väljas, forskningsmetoder får fritt utvecklas och forskningsresultat får fritt publiceras.

7§ Utbildningen skall ges på

- grundnivå
- avancerad nivå, och
- forskarnivå (Lag 2006:173)

8§ Utbildning på grundnivå skall väsentligen bygga på de kunskaper som eleverna får på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper. Regeringen får dock medge undantag när det gäller konstnärlig utbildning.

Utbildning på grundnivå skall utveckla studenternas

- förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar,
- förmåga att självständigt urskilja, formulera och lösa problem, och - beredskap att möta förändringar i arbetslivet.

Inom det område som utbildningen avser skall studenterna, utöver kunskaper och färdigheter, utveckla förmåga att

- söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå.
- följa kunskapsutvecklingen, och
- utbyta kunskaper även med personer utan specialkunskaper inom området. (Lag 2006:173)

9§ Utbildningen på avancerad nivå skall väsentligen bygga på de kunskaper som studenterna får inom utbildning på grundnivå eller motsvarande kunskaper. Utbildning på avancerad nivå skall innebära fördjupning av kunskaper, färdigheter och förmågor i förhållande till utbildning på grundnivå och skall, utöver vad som gäller på grundnivå,

- ytterligare utveckla studenternas förmåga att självständigt integrera och använda kunskaper,
- utveckla studenternas förmåga att hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer, och
- utveckla studenternas förutsättningar för yrkesverksamhet som ställer stora krav på självständighet eller för forsknings- och utvecklingsarbete.(Lag 2006:173)

9a§ Utbildning på forskarnivå skall väsentligen bygga på de kunskaper som studenterna får inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå eller motsvarande kunskaper. Utbildning på forskarnivå skall, utöver vad som gäller för utbildning på grundnivå och på avancerad nivå, utveckla de kunskaper och färdigheter som behövs för att självständigt kunna bedriva forskning.

10 § Kommuner och landsting får anordna högskolor endast med regeringens medgivande. Sådant medgivande kan begränsas till att avse enbart grundutbildning.

För sådana högskolor äger bestämmelserna om utbildning m.m. i 2 § motsvarande tillämpning.

10a§ Examina skall avläggas på grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå. Regeringen meddelar föreskrifter om vilka examina som får avläggas och på vilken nivå de skall avläggas.(Lag 2006:173)

11§ Regeringen beslutar vid vilka högskolor som examina på grundnivå respektive avancerad nivå får avläggas. Regeringen får meddela föreskrifter om att någon annan myndighet får besluta i dessa frågor. Regeringen meddelar föreskrifter om vilka examina som får avläggas vid Sveriges lantbruksuniversitet.

Ett tillstånd att utfärda examina får lämnas bara om utbildningen uppfyller de krav som ställs på utbildning på grundnivå och avancerad nivå enligt detta kapitel och de särskilda krav som finns i förordningsbestämmelser. Dessutom skall det i ett rikstäckande perspektiv finnas ett allmänt intresse av att examina får utfärdas.(Lag 2006:173)

11a§ Om det inte längre finns förutsättningar enligt 11 § andra stycket första meningen att utfärda en viss examen, skall Högskoleverket uppmana högskolan att inom viss tid avhjälpa bristerna.

Finns bristerna helt eller till väsentlig del kvar efter den tid som sägs i första stycket, får regeringen besluta att högskolan inte längre får utfärda en sådan examen som bristerna avser. Regeringen får meddela föreskrifter om att någon annan myndighet får besluta om detta. Om det meddelas ett beslut om att en högskola inte längre får utfärda en examen, får dock högskolan också därefter utfärda examen för de studenter som har påbörjat sin utbildning vid den högskolan före beslutet. Detta gäller dock bara om utbildningen omfattar ett program eller en kurs som kan leda fram till en sådan examen som beslutet avser.

Frågor som avses i andra stycket skall avgöras av regeringen, om de avser Sveriges lantbruksuniversitet eller Försvarshögskolan. Därvid får regeringen ta hänsyn också till om det i ett rikstäckande perspektiv finns ett allmänt intresse av att examina får utfärdas vid Lantbruksuniversitetet respektive Försvarshögskolan.

12 § Examina på forskarnivå får avläggas vid universiteten. Vid andra högskolor får sådana examina avläggas inom de vetenskapsområden som finns vid högskolan med stöd av beslut enligt 2 kap. 5 §. (Lag 2006:173).

2 kap. De statliga högskolornas organisation

1 § Riksdagen beslutar vilka statliga högskolor som skall finnas.

2 § Styrelsen för en högskola har inseende över högskolans alla angelägenheter och svarar för att dess uppgifter fullgörs.

3 § För ledningen av verksamheten närmast under styrelsen skall varje högskola ha en rektor.

4 § Regeringen utser ordföranden i en högskolas styrelse. Rektor skall ingå i styrelsen. Lärare och studenter vid högskolan har rätt att vara representerade i styrelsen. Bestämmelser om vem som utser sådana representanter finns i förordning. Regeringen utser övriga ledamöter i styrelsen.

Företrädare för de anställda har närvaro- och yttranderätt vid styrelsens sammanträden.

5 § För utbildning på forskarnivå finns de vetenskapsområden som riksdagen bestämmer. Dessa vetenskapsområden finns vid universiteten. På ansökan av en högskola som inte är universitet, kan regeringen besluta att ett eller flera av vetenskapsområdena skall finnas vid den högskolan. Ett sådant beslut får meddelas, om utbildning på grundnivå och avancerad nivå samt forskning vid högskolan har en sådan kvalitet och omfattning inom vetenskapsområdet att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig nivå. (Lag 2006:173).

5 a § Det skall finnas minst en fakultetsnämnd vid varje universitet och vid varje högskola där det finns vetenskapsområde med stöd av beslut enligt 5 §.

Fakultetsnämnderna skall ansvara för forskning och utbildning på forskarnivå. Nämnderna skall också ansvara för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, om inte universitetet eller högskolan inrättat särskilda organ för utbildning på dessa nivåer. Universitet och högskolor där lärarexamen får avläggas skall dock alltid ha ett särskilt organ med ansvar för lärarutbildning och för forskning som knyter an till sådan utbildning. Vid universitet och högskolor där det finns vetenskapsområde skall det särskilda organet ha ansvar också för sådan utbildning på forskarnivå som knyter an till lärarutbildningen. Högskolorna skall därutöver alltid ha särskilda organ för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och för forskning som inte hör till ansvarsområdet för någon fakultetsnämnd.

Universiteten och sådana högskolor som avses i första stycket skall bestämma vilka fakultetsnämnder som skall finnas och vilket ansvarsområde som varje nämnd skall ha. Ett ansvarsområde behöver inte sammanfalla med ett vetenskapsområde. Vid högskolor som inte är universitet får ansvarsområdet för utbildning på forskarnivå dock bara avse de vetenskapsområden som finns vid högskolan med stöd av beslut enligt 5 §. (Lag 2006:173).

6 § Till ledamöter i en fakultetsnämnd får väljas vetenskapligt kompetenta lärare inom fakultetsnämndens ansvarsområde, andra personer som är vetenskapligt kompetenta, och personer som annars är lämpliga för uppdraget.

Flertalet av ledamöterna skall dock vara sådana vetenskapligt kompetenta personer som avses i 1 eller 2. Ledamöterna skall väljas av vetenskapligt kompetenta lärare inom fakultetsnämndens ansvarsområde. Studenterna vid högskolan har rätt att vara representerade i fakultetsnämnden.

Av ledamöterna i de särskilda organ som avses i 5 a § skall flertalet vara lärare vid högskolan. Studenterna har rätt att vara representerade i sådana organ. (Lag 1997:797)

7 § Regeringen meddelar särskilda föreskrifter om sammansättningen av styrelse, fakultetsnämnd och eventuella särskilda organ för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Sveriges lantbruksuniversitet. (Lag 2006:173).

3 kap. Professorer och andra lärare

1 § I en lärares arbetsuppgifter får ingå att ha hand om utbildning, forskning eller konstnärligt utvecklingsarbete samt administrativt arbete. Till en lärares uppgifter hör också att följa utvecklingen inom det egna ämnesområdet och den samhällsutveckling i övrigt som har betydelse för lärarens arbete vid högskolan. (Lag 1997:797)

2 § Anställning som professor är den främsta anställningen som lärare.

I en professors arbetsuppgifter skall det normalt ingå både utbildning och forskning.

Bara den som har visat vetenskaplig och pedagogisk skicklighet får anställas som professor. Regeringen får utfärda närmare föreskrifter om de behörighetskrav och bedömningsgrunder som skall gälla vid anställning av professorer.

I fråga om anställning av professorer inom konstnärlig verksamhet gäller i stället för andra och tredje styckena de föreskrifter som regeringen meddelar. (Lag 1997:797)

3 § En professor skall anställas tills vidare utan tidsbegränsning, om inte någonting annat följer av andra stycket. En professor får anställas för bestämd tid, om det är fråga om konstnärlig verksamhet, adjungering till en högskola av någon som har sin huvudsakliga verksamhet utanför högskoleväsendet, eller anställning som gästlärare av en person som uppfyller behörighetskraven för professor (gästprofessor). Lag (1997:797)

4 § har upphävts genom lag (1997:1330).

5 § Vid högskolorna skall det, utöver professorer, finnas lektorer anställda. En lektor skall, utom i de fall då lektorn anställs för arbete inom konstnärlig verksamhet, ha vetenskaplig kompetens eller annan yrkesskicklighet, om inte regeringen föreskriver någonting annat. En lektor skall också ha pedagogisk skicklighet. I en lektors arbetsuppgifter skall det, utom på det konstnärliga området, normalt ingå både utbildning och forskning. (Lag 1997:797)

6 § Om inte någonting annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen, bestämmer varje högskola själv vilka kategorier av lärare utöver professor och lektor som skall anställas där, samt om de behörighetskrav och bedömningsgrunder som skall gälla vid anställning av sådana lärare. (Lag 1997:797)

7 § En lärare vid en högskola får vid sidan av sin anställning som lärare ha anställning eller uppdrag eller utöva verksamhet som avser forskning eller utvecklingsarbete inom anställningens ämnesområde, om läraren därigenom inte skadar allmänhetens förtroende för högskolan. En sådan bisyssla skall hållas klart åtskild från lärarens arbete inom ramen för anställningen.

I fråga om bisysslor i övrigt finns bestämmelser i lagen (1994:260) om offentlig anställning. (Lag 1997:797)

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att en anställning som lärare vid en högskola skall vara förenad med en anställning som specialistutbildad läkare eller tandläkare eller med en annan anställning än som läkare vid en sådan sjukvårdsenhet som är upplåten för medicinsk utbildning och forskning. En förenad anställning får innehas bara av den som uppfyller behörighetskraven för båda anställningarna.

Den ordning som gäller för anställning av lärare skall gälla också för den anställning som skall vara förenad med läraranställningen.

Innan någon anställs som lärare, skall sjukvårdshuvudmannen ges tillfälle att yttra sig i ärendet, om anställningen skall vara förenad med anställning vid en sjukvårdsenhet. (Lag 1997:797)

4 kap. Studenterna

1 § Så långt det kan ske med hänsyn till kvalitetskravet i 1 kap. 4 § första stycket skall högskolorna som studenter ta emot de sökande som uppfyller behörighetskraven för studierna.

2 § Om inte annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, avgör den högskola som anordnar en utbildning vilka behörighetsvillkor som skall gälla för att bli antagen till utbildningen.

Till sådan utbildning på grundnivå eller avancerad nivå som anordnas av en kommun eller ett landsting skall sökande antas utan avseende på folkbokföringsort. (Lag 2006:173).

3 § Kan inte alla behöriga sökande till en utbildning tas emot, skall urval göras bland de sökande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om urval. (Lag 1996:555).

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för studenterna vid högskolorna att tillhöra särskilda studentsammanslutningar.

5 § Regeringen får meddela föreskrifter om tillfällig avstängning av studenter.

6 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en student tills vidare skall avskiljas från utbildningen i fall då studenten

1. lider av psykisk störning,
2. missbrukar alkohol eller narkotika, eller
3. har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet.

Som ytterligare förutsättning för ett avskiljande gäller att det, till följd av något sådant förhållande som avses i första stycket 1-3, bedöms föreligga en påtaglig risk att studenten kan komma att skada annan person eller värdefull egendom under utbildningen.

7 § En för högskolan gemensam nämnd skall pröva frågor om avskiljande. Nämndens ordförande skall vara jurist och ha erfarenhet som domare.

Nämndens beslut i avskiljandefrågor får överklagas till allmän förvaltningsdomstol av studenten och högskolan.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ett beslut om avskiljande skall, om den som har avskilts begär det, omprövas efter två år. (Lag 1996:555).

5 kap. Särskilda föreskrifter

1 § För prövning av överklaganden av vissa beslut på högskoleväsendets område svarar en särskild överklagandenämnd.

Nämndens beslut med anledning av ett överklagande får inte överklagas.

2 § Sådana ledamöter i styrelsen och andra organ inom högskolorna som är representanter för studenterna skall utses i den ordning som regeringen föreskriver. I

sådana föreskrifter får regeringen överlämna åt enskilda individer eller åt sammanslutningar att utse ledamöter.

3 § har upphävts genom lag 1996:298.

4 § Har en högskola tagit emot en student till sådan högskoleutbildning som även anordnas av landsting har staten rätt till ersättning för utbildningen.

Ersättningen skall betalas av det landsting i vilket högskolan huvudsakligen är belägen. Om högskolan huvudsakligen är belägen i en kommun som inte tillhör något landsting skall ersättningen betalas av kommunen. Ersättningens storlek bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen utser.

Ersättning enligt denna paragraf betalas inte för sådan utbildning som ett landsting eller en kommun har uppdragit åt en högskola att genomföra. (Lag 1996:298).

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om organisationen av kommuners och landstings högskoleutbildning samt om kommuners och landstings befattning i övrigt med sådan utbildning.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter angående högskolan.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försöksverksamhet som avviker från organisatoriska bestämmelser i denna lag. (Lag 2003:1121)

Övergångsbestämmelser

1992:1434

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993, då högskolelagen (1977:218) skall upphöra att gälla.

1995:96

Denna lag träder i kraft den 1 april 1995. Beslut som har meddelats före ikraftträdandet överklagas enligt äldre bestämmelser.

1995:817

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.

De föreskrifter om vid vilka högskolor, med undantag av Sveriges lantbruksuniversitet, en viss examen får avläggas som regeringen har meddelat före ikraftträdandet och som träder i kraft senast den 1 juli 1995 skall fortsätta att gälla till dess Högskoleverket beslutar om något annat.

1996:298

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1996. Ersättning enligt den upphävda föreskriften i 5 kap. 3 § skall inte betalas såvitt avser tiden efter den 31 december 1995. Den nya lydelsen av 5 kap. 4 § andra stycket tillämpas på ersättning avseende tiden efter den 31 december 1995.

1996:555

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1996. Den äldre lydelsen av 4 kap. 7 § gäller för beslut som har meddelats av nämnden före ikraftträdandet.

1997:797

Denna lag träder i kraft i fråga om 2 kap. 4 § den 1 januari 1998 och i övrigt den 1 januari 1999.

Ett ärende om rätt att utfärda examina inom forskarutbildning, som Högskoleverket inte har avgjort vid utgången av december 1998, skall handläggas som en ansökan om beslut av Högskoleverket enligt den nya bestämmelsen i 2 kap. 5 §.

Har handläggningen av ett ärende om anställning av en person som lektor påbörjats men inte avslutats före den 1 januari 1999, skall de äldre bestämmelserna om behörighetskrav och bedömningsgrunder i 3 kap. 5 § tillämpas.

1997:1330

Äldre bestämmelser skall dock tillämpas i fråga om den som före den 1 januari 1999 har fått en tjänst som professor utan tidsbegränsning.

1998:1832

Denna lag träder ikraft den 1 april 1999.

2000:260

Denna lag träder ikraft den 1 juli 2000.

2000:830

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.

2000:1370

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2001:1263

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.

2001:1288

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2002.

2003:312

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

2003:1121

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

2005:1208

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2006.

2006:173

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007 utom i fråga om 1 kap. 12§, 2 kap.5,5 och 7§§ samt 4 kap. 2§ som träder i kraft den 1 juli 2007.

2. De nya bestämmelserna i 1 kap. 7-9a och 10a-11a§§ skall tillämpas i fråga om utbildning som börjar efter utgången av juni 2007 eller examina som utvärddas därefter.

3. Regeringen får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning utbildning får fullföljas och examen tas ut enligt äldre bestämmelser.

4. De beslut om tillstånd att utfärda examina som regeringen eller någon annan myndighet har fattat med stöd av äldre bestämmelser gäller fortfarande.

2007:141

Denna lag träder i kraft den 25 april 2007.